

Sygn. akt

III AUa 898/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **17 grudnia 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Bogumiła Burda (spr.)
	Sędziowie:	SSA Marta Pańczyk-Kujawska SSA Barbara Gonera
	Protokolant	st.sekr.sądowy Elżbieta Stachowicz

po rozpoznaniu w dniu **17 grudnia 2013 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **J. C.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o wysokość emerytury i wartość kapitału

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **28 maja 2013 r.** sygn. akt **IV U 337/13**

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. na rzecz wnioskodawcy J. C. kwotę 200 zł (dwieście zł) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. Akt III AUa 898/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 5 października 2010r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. ustalił dla J. C. wartość kapitału początkowego przy przyjęciu podstawy wymiaru kapitału w kwocie 1852,94 zł. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego ubezpieczonego ustalony został między innymi przy przyjęciu wynagrodzenia za 1989 rok, wykazanego w zaświadczeniu sporządzonym przez pracodawcę 17 lipca 2004r. na druku RP-7 i wyniósł 151,77%.

Decyzją z 21 stycznia 2013r. ZUS Oddział w R. na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ponownie z urzędu ustalił wysokość podstawy wymiaru kapitału początkowego i przyjął wpw 114,25%.

Kolejną decyzją z 31 stycznia 2013r. – wykonując wyrok Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie – Zakład przyznał J. C. prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Wysokość świadczenia obliczona została na podstawie art. 183 ustawy emerytalno – rentowej, jako najkorzystniejsza dla ubezpieczonego.

J. C. zakwestionował decyzje z 21 i 31 stycznia 2013r. w odwołaniu skierowanym do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie.

Określając decyzje jako wadliwe podkreślił, że w poprzedniej decyzji dla obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto wyższe wskaźniki, zaś wprowadzenie nowych, znacznie niższych doprowadziło do zmniejszenia wysokości emerytury.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie i wyjaśnił, że z urzędu – w oparciu o art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej – ponownie ustalił wysokość podstawy wymiaru kapitału początkowego. Zmiana ta wynikała zaś z faktu nie przyjęcia do podstawy wymiaru wynagrodzenia wnioskodawcy za rok 1989, udokumentowanego w druku RP-7, z tego względu, że wynagrodzenie to było nieadekwatne (zawyżone) w stosunku do innych wykazanych w dokumencie wynagrodzeń.

Odnośnie drugiej z zaskarżonych decyzji Zakład wyjaśnił, że wysokość emerytury ustalona została zgodnie z obowiązującymi przepisami i według najkorzystniejszego dla wnioskodawcy wariantu.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie po rozpoznaniu sprawy wyrokiem z 28 maja 2013r.:

W pkt I zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 21 stycznia 2013r. w ten sposób, że nakazał organowi rentowemu uwzględnienie w wyliczeniu kapitału początkowego J. C. również wynagrodzenia za rok 1989 z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) SA w R. w kwocie 11 770 073 zł, jak w druku RP-7 z 17 lipca 2004r.

W pkt II zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 31 stycznia 2013r. w ten sposób, że nakazał organowi rentowemu uwzględnienie w wyliczeniu emerytury J. C. wartość kapitału początkowego wyliczonego przy uwzględnieniu również wynagrodzenia za 1989r. z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) SA w R. w kwocie 11 770 073 zł.

W pkt III zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. na rzecz J. C. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. C. 3 czerwca 2009r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o ustalenie kapitału początkowego, przy czym wskazał, że dokumenty potwierdzające okresy zatrudnienia i wysokość wynagrodzenia – w tym wynagrodzenia osiągniętego w 1989r. – znajdują się w aktach rentowych. Przy ustalaniu kapitału początkowego organ rentowy nie kwestionował prawidłowości, ani wiarygodności przedłożonego dokumentu, tak co do jego formy jak i treści. Decyzją z 5 października Zakład ustalił podstawę wymiaru kapitału początkowego, do obliczenia której to wartości przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. od 1 stycznia 1980r. do 31 grudnia 1989r.

Kolejną decyzją o ponownym ustaleniu kapitału początkowego z 21 stycznia 2013r. podjętą z urzędu na mocy art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS – ustalono wartość kapitału początkowego, przyjmując jako podstawę wymiaru kwotę 1394,87 zł, a do jej obliczenia wskaźnik w wysokości podstawy wymiaru renty.

Sąd nadto ustalił, że kapitał początkowy ustalony decyzją z 21 stycznia 2013r. stał się podstawą decyzji o przyznaniu emerytury z 31 stycznia 2013r.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji za istotę sporu uznał kwestię prawidłowości zastosowania art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie to którego Zakład dokonał z urzędu ponownego ustalenia kapitału początkowego i zakwestionował wiarygodność dowodu w postaci zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu ze spółki (...) SA w R. (w którym wykazano, że wnioskodawca w 1989r. osiągnął wynagrodzenie w wysokości 11 770 073 zł).

Przytaczając treść powołanego przepisu i powołując orzecznictwo Sądu Najwyższego do niego się odnoszące, jak również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012r. Sąd Okręgowy stwierdził, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy niedopuszczalne było ponowne ustalenie kapitału początkowego w trybie art. 114 ust. 1 ustawy emerytalno – rentowej.

W podstawie prawnej orzeczenia Sąd dodatkowo powołał art. 477¹⁴ § 2 kpc.

Orzeczenie o kosztach Sąd oparł na art. 98 § 1 i 3 kpc – zgodnie z wykazem kosztów przedstawionym przez pełnomocnika odwołującego.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego skierował do Sądu Apelacyjnego Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R..

Zarzucając naruszenie przez Sąd I instancji art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zmianami) w związku z art. 233 § 1 kpc poprzez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności przez uznanie w momencie realizacji wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 4 grudnia 2012r., że dokumenty przedłożone przez wnioskodawcę w postaci zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu RP-7 z dnia 17 lipca 2004r., które w ocenie organu rentowego nie miało waloru niewątpliwej wiarygodności, nie stanowiło nowych okoliczności w odniesieniu do przepisu art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, podczas gdy analiza dokumentacji jednoznacznie wykazała, że uwzględnienie wynagrodzeń w decyzji z dnia 5 października 2011r. na podstawie nieprawidłowo sporządzonych dokumentów miało bezpośredni wpływ na wysokość świadczenia Zakład wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania w pkt I i II, ewentualnie
- uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W uzasadnieniu tak brzmiącej apelacji ZUS Oddział w R. zarzucił Sądowi I instancji pominięcie faktu konieczności dokonania na nowo analizy całości dokumentacji w momencie przyznawania emerytury przez ZUS w wykonaniu wyroku Sądu Okręgowego. Organ rentowy podkreślił, że w nowo zaistniałej sytuacji w wyniku wszczęcia nowego postępowania i po analizie całości dokumentacji zgromadzonej w sprawie jednoznacznie uznał, że zasadnym jest nie uwzględnienie do wartości kapitału początkowego, a w konsekwencji przyznanej emerytury, wynagrodzenia udokumentowanego przedłożonym drukiem RP-7 z 17 lipca 2004r.

Pełnomocnik wnioskodawcy jego imieniem wniósł o oddalenie apelacji organu rentowego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. jest całkowicie nieuzasadniona i jako taka podlega oddaleniu.

Wbrew podniesionym w apelacji zarzutom i przytoczonym na ich uzasadnienie twierdzeniom wyrok Sądu Okręgowego jest wyrokiem trafnym i odpowiadającym prawu.

W szczególności wyrok ten nie został wydany z zarzucanym mu naruszeniem przepisów postępowania – w tym przypadku art. 233 § 1 kpc.

Sąd ten bowiem czyniąc zasadnicze dla sprawy ustalenia, przy ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego nie naruszył w żadnym razie swobodnej oceny dowodów wynikającej z art. 233 § 1 kpc i nie była to ocena dowolna.

Stan sprawy przedstawia się następująco:

J. C. urodzony (...) od 28 kwietnia 1997r. do 30 kwietnia 2006r. uprawniony był do renty z tytułu niezdolności do pracy i świadczenie to pobierał.

4 czerwca 2004r. skierował do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. wniosek o ustalenie kapitału początkowego, dołączając do wniosku między innymi zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, obejmujące wynagrodzenie za rok 1989 w kwocie 11 770 073 zł, wystawione na druku RP-7 przez płatnika składek tj. pracodawcę J. C., Przedsiębiorstwo (...) SA.

Decyzją z 5 października 2011r. ZUS Oddział w R. ustalił kapitał początkowy dla wnioskodawcy, a do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych tj. od 1 stycznia 1980r. do 31 grudnia 1989r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru ustalony został na 151,77%.

Poczynając od 3 kwietnia 2006r. wnioskodawca, z przerwami w trakcie których zarejestrowany był jako bezrobotny, do 31 grudnia 2011r. kontynuował zatrudnienie.

15 maja 2012r. wystąpił do Zakładu o ustalenie prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na pracę w warunkach szczególnych.

Decyzją z 4 czerwca 2012r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury uznając, że przedstawione przez wnioskodawcę dokumenty nie stanowią wystarczającego dowodu dla przyjęcia, że udowodnił on co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie po rozpoznaniu odwołania wnioskodawcy wyrokiem z 4 grudnia 2012r. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. w ten sposób, że przyznał J. C. prawo do emerytury od 17 czerwca 2012r.

Przed wykonaniem wyroku Sądu Okręgowego, w pierwszej kolejności – zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z 21 stycznia 2013r., Zakład dokonał ponownie ustalenia kapitału początkowego, przy przyjęciu do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru renty z tytułu niezdolności do pracy w wysokości 114,25% i podstawy wymiaru kapitału w kwocie 1394,87 zł. W konsekwencji powyższa podstawa wymiaru jak i wskaźnik wysokości podstawy wymiaru zostały przez organ rentowy uwzględnione przy ustalaniu wysokości emerytury – w również zaskarżonej decyzji z 31 stycznia 2013r.

Nie budzi zatem wątpliwości fakt, na co słusznie zwraca uwagę Sąd I instancji, że dokonana decyzją z 21 stycznia 2013r. zmiana miała bezpośredni wpływ na wysokość uzyskanego przez wnioskodawcę świadczenia emerytalnego, zaś wyjaśnienia wymagało, czy w okolicznościach rozpoznawanej sprawy organ rentowy prawidłowo na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dokonał z urzędu ponownego ustalenia kapitału początkowego.

Poza sporem jest, że wysokość emerytury wnioskodawcy, który urodził się po dniu 31 grudnia 1948r. ustalona mogła być wyłącznie według zasad określonych w art. 25 – 26, ewentualnie według zasad określonych w art. 183 powołanej ustawy.

Nie budzi też wątpliwości fakt, że w każdym przypadku na wysokość świadczenia ma wpływ ustalony kapitał początkowy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych dowodzi, że konieczność wykonania wyroku Sądu ustalającego dla wnioskodawcy prawo do emerytury, spowodowała zaistnienie „nowej” sytuacji i wszczęcie „nowego postępowania”, co miało upoważniać organ rentowy do ponownej analizy całości dokumentacji zgromadzonej w aktach rentowych i jej weryfikacji na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy emerytalno – rentowej.

Stanowisko to zdaniem Sądu Apelacyjnego jest błędne i na podzielenie nie zasługuje.

Zgodnie z art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zmianami) prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na jej wysokość.

W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych utrwalony już został pogląd o dopuszczalnej możliwości ponownego ustalenia prawa do świadczeń czy ich wysokości przez organ rentowy z urzędu w trybie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r.

Dostrzegając wyjątkowy charakter postępowań z zakresu ubezpieczeń społecznych także Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu „dopuszcł ograniczoną możliwość dokonywania zmian prawa do zabezpieczenia społecznego ustalonego ostateczną decyzją ZUS” – wyrok z 26 lipca 2011r. nr 30614/06.

Z orzecnictwa tego jednak jednoznacznie wynika, że ponowne ustalenie prawa do świadczeń, zarówno na wniosek osoby zainteresowanej jak i z urzędu, wymaga kumulatywnego spełnienia kilku przesłanek ustawowych tj. przedłożenia nowych dowodów lub ujawnienia (nowych) okoliczności, które istniały przed wydaniem decyzji, muszą one zostać ujawnione po dniu uprawomocnienia się decyzji, w chwili wydawania decyzji nie mogły być one znane organowi rentowemu i muszą mieć wpływ na prawo do świadczenia lub na jego wysokość – tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 5 kwietnia 2011r. sygn. Akt III UK 91/10.

Jeżeli zatem nie pojawią się nowe dowody czy okoliczności, wszczęcie postępowania na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy nie jest dopuszczalne.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy dokonał ponownego ustalenia kapitału początkowego, czego następstwem był ustalenie wysokości emerytury, po negatywnym zweryfikowaniu – w jednym tylko punkcie – zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu wystawionego przez byłego pracodawcę wnioskodawcy. Zakład dokonując, przy ustalaniu prawa do emerytury ponownej oceny dowodu uznał za niewiarygodną wskazaną w zaświadczeniu wysokość wynagrodzenia wnioskodawcy za 1989r.

W rozpoznawanej sprawie tymczasem nie ma wątpliwości, że zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, na podstawie którego Zakład dokonał ustalenia kapitału początkowego decyzją z 5 października 2011r. jest jedynym dokumentem, jakim organ rentowy dysponował wydając 21 stycznia 2013r. decyzję ustalającą po raz kolejny kapitał początkowy dla J. C., a jedyną podstawą wszczęcia postępowania z urzędu było zakwestionowanie przez Zakład wiarygodności jednej z zawartych w zaświadczeniu informacji, trudno bowiem za nowy dowód czy okoliczność w rozumieniu art. 114 ust. 1 ustawy emerytalno – rentowej przyjąć, jak chce tego organ rentowy – ustalenie prawa do emerytury i jej wysokość.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w całości podzielił ocenę faktyczną i prawną dokonana przez Sąd I instancji i mając powyższe na uwadze apelację organu rentowego oddalił stosownie do art. 385 kpc.

(...)

(...)

(...)